

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2020

YEARBOOK

2020

ГОДИНА 11
БРОЈ 15

VOLUME XI
NO 15

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020
YEARBOOK
2020**

**ГОДИНА 11
БР. 15**

**VOLUME XI
NO 15**

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта

проф. д-р Нечати Демир – Универзитет од Гази, Турција

проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција

проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија

проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција

проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција

проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД

проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција

проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска

проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска

проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора

проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора

доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина

доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина

проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија

м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург

проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка

доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, проф. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, Доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, виш лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор д-р Надица Негриевска, виш лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Сања Гацов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strossmayer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD,

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Prof. Eva Gjorgjievska, PhD,

Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Prof. Darinka Marolova, PhD,

Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva,

MA, lecturer Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Georgievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Sanja Gacov

Address of editorial office

Goce Delcev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Методика на настава по странски јазик

Нина Даскаловска

ТЕОРИЈАТА НА ШЕМА И ПРОЦЕСИТЕ НА ЧИТАЊЕ

Nina Daskalovska

SCHEMA THEORY AND READING PROCESSES 9

Билјана Ивановска, Гзим Џафери

СТАВОВИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ЗА УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА

ВО ВРЕМЕ НА КОРОНА КРИЗА

Biljana Ivanovska, Gzim Xhaferri

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS DISTANCE LEARNING 17
DURING THE CORONA CRISIS

Книжевност

Марија Леонтиќ

ЖИВОТОТ И ПОЕЗИЈАТА НА КАТИЦА КУЛАВКОВА

Marija Leontik

LIFE AND POETRY OF KATICA KULAVKOVA 27

Софија Иванова, Ранко Младеноски

СИНОНИМНИТЕ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА ДРАМА

МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ

Sofija Ivanova, Ranko Mladenovski

SYNONYMOUS CHARACTERS IN MACEDONIAN DRAMAS
BETWEEN THE TWO WORLD WARS 35

Бобан Перески, Луси Караниколова-Чочоровска

МОРАЛНОТО И НАЦИОНАЛНОТО ДОСТОИНСТВО ВО ДРАМАТА

„КРИВОРАЗБРАНА ЦИВИЛИЗАЦИЈА“ ОД ДОБРИ ВОЈНИКОВ

Boban Pereski, Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE MORAL AND NATIONAL DIGNITY IN THE DRAMA

“THE MISUNDERSTOOD CIVILIZATION” BY DOBRI VOJNIKOV 45

Наталија Поп Зариева, Драган Донеv, Крсте Илиев,

Кристина Костова, Марија Крстева

МОКТА НА ОЧИТЕ ВО „ДРАКУЛА“ НА БРАМ СТОКЕР

Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev, Krste Iliev, Kristina Kostova, Marija Krsteva

THE POWER OF THE EYES IN BRAM STOKER'S DRACULA 55

Весна Кожинкова

САМОРЕФЛЕКСИВНОСТА НА СКРИЕНАТА КАМЕРА

Vesna Kozinkova

SELF-REFLECTION OF THE HIDDEN CAMERA 63

Преведување

Светлана Јакимовска

ПОСТУЛАТИТЕ НА ПОЛИСИСТЕМСКАТА ТЕОРИЈА И
НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВО ТРАДУКТОЛОГИЈАТА

Svetlana Jakimovska

THE POSTULATES OF POLYSYSTEM THEORY

AND ITS INFLUENCE IN TRADUCTOLOGY 71

Прагматика

Билјана Ивановска, Марија Кусевска

ЈАЗИЧНИТЕ ЕДИНИЦИ КАКО МОДИФИКАТОРИ НА ГОВОРНИОТ ЧИН
ОДБИВАЊЕ КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА ГЕРМАНСКИ
КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

Biljana Ivanovska, Marija Kusevska

THE MODIFIERS IN THE SPEECH ACT OF REFUSAL IN THE

MACEDONIAN FOREIGN LANGUAGE LEARNERS 83

Марија Кусевска, Билјана Ивановска,

Цвета Мартиновска-Банде, Роберт Јакимов

КОРИСТЕЊЕ ЈАЗИЧНИ КОРПУСИ ЗА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИ
И ПЕДАГОШКИ ЦЕЛИ: МАКЕДОНСКИ КОРПУС НА МЕЃУЈАЗИК (МАКОР)

Marija Kusevska, Biljana Ivanovska,

Cveta Martinovska Bande, Robert Jakimov

THE USE OF LANGUAGE CORPORA FOR RESEARCH AND
PEDAGOGICAL PURPOSES: THE MACEDONIAN CORPUS

OF INTERLANGUAGE (MACOR) 91

Бисера Ушинова, Билјана Ивановска

ОСВРТ КОН СТУДИИТЕ ЗА ГОВОРНИОТ ЧИН ОДБИВАЊЕ

Bisera Ushinova, Biljana Ivanovska

LITERATURE REVIEW OF THE SPEECH ACT REFUSAL 99

Осврти / Прегледи

Светлана Јакимовска

ПИРОТ ИЛИ ПИРАТ, КОЛАЖ ИЛИ ПЕЈЗАЖ?

(„Во Лотарингија“, Емануел Рембер, Пагома Прес, Скопје, 2019)

Svetlana Jakimovska

PIROTTE OR PIRATE, COLLAGE OR LANDSCAPE?

(In Lotharingia, Emmanuel Rimbert, Pagoma Press, Skopje, 2019) 111

КОРИСТЕЊЕ ЈАЗИЧНИ КОРПУСИ ЗА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИ И ПЕДАГОШКИ ЦЕЛИ: МАКЕДОНСКИ КОРПУС НА МЕЃУЈАЗИК (МАКОР)

Марија Кусевска¹, Билјана Ивановска², Цвета Мартиновска-Банде³, Роберт Јакимов⁴

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.kusevska@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
biljana.ivanovska @ugd.edu.mk

³Факултет за информатика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
cveta.martinovska@ugd.edu.mk

⁴Факултет за информатика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
robert.101816@student.ugd.edu.mk

Апстракт: Целта на овој труд е да го претстави Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). Овој корпус е формиран од страна на Филолошкиот факултет и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со цел развивање на методите за истражување на странските јазици кои се изучуваат во Република Северна Македонија. Корпусот се состои од три поткорпуси: меѓујазик на македонските изучувачи на англиски јазик, меѓујазик на македонските изучувачи на германски јазик и говорен јазик на македонски родени говорители. Трите корпуса се компатибилни и може да се користат за споредување на говорот на изучувачите на странскиот јазик со македонскиот јазик. Во трудот се претставени и неколку начини на кои МАКОР може да се користи за научно-истражувачки и за педагошки цели.

Клучни зборови: јазичен корпус, меѓујазик, контрастивна анализа, јазичен трансфер, ЗЕРР, говорни чинови

THE USE OF LANGUAGE CORPORA FOR RESEARCH AND PEDAGOGICAL PURPOSES: THE MACEDONIAN CORPUS OF INTERLANGUAGE (MACOR)

Marija Kusevska¹, Biljana Ivanovska², Cveta Martinovska Bande³, Robert Jakimov⁴

¹Faculty of Philology, “Goce Delcev” University, Stip
marija.kusevska@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, “Goce Delcev” University, Stip
biljana.ivanovska @ugd.edu.mk

³Faculty of Computer Science, “Goce Delcev” University, Stip
cveta.martinovska@ugd.edu.mk

⁴Faculty of Computer Science, “Goce Delcev” University, Stip
robert.101816@student.ugd.edu.mk

Abstract: The aim of this paper is to present the Macedonian Corpus of Interlanguage (MACOR). This corpus was created by the Faculty of Philology and the Faculty of Informatics at the University "Goce Delchev" in Stip in order to develop methods for research of the foreign languages taught in the Republic of North Macedonia. The corpus consists of three sub-corpora: the interlanguage of the Macedonian learners of English, the interlanguage of the Macedonian learners of German and spoken language of the Macedonian native speakers. The three corpora are compatible and can be used to compare the speech of foreign language learners with the Macedonian language. This paper also presents several ways in which MACOR can be used for scientific research as well as for pedagogical purposes.

Keywords: language corpus, interlanguage, contrastive analysis, language transfer, CEFR, speech acts

1. Вовед

Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР) настана како резултат на потребата за создавање широка база на меѓујазик на изучувачите на англискиот и на германскиот јазик како странски јазици во Република Северна Македонија (PCM). Јазичните истражувања кои не се направени врз основа на големи јазични бази, во модерната лингвистика се сметаат за произволни, непрецизни и интуитички. За да бидат релевантни добиените резултати, треба да се засноваат врз веродостојни податоци. Токму во овој дел е и слабоста на високото образование во PCM, кое често се критикува заради своите традиционални наставни методи, спората имплементација на нови методи и реформски промени и немотивирани студенти. Со тоа се создава расчекор помеѓу моменталната состојба во образованието и технолошките и идејните промени во општеството.

За да се премостат овие недостатоци и да се отворат нови патишта за истражување во областа на усвојувањето и изучувањето на странските јазици во PCM, Филолошкиот факултет и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип го креираа Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). Електронските корпуси на меѓујазик претставуваат електронски бази на јазик на изучувачите на странски јазици. Интересот за нив постојано расте бидејќи тие обезбедуваат иновативна и релевантна методологија за научни истражувања со теориски и практични импликации за истражувачите, наставниците, студентите по јазик, како и за сите други вклучени во образовните процеси.

Корпусните истражувања во светот започнуваат во втората половина на дваесеттиот век со креирањето еднојазични корпуси: Британскиот национален корпус (BNC), Американскиот национален корпус (ANC), Корпусот на современиот американски англиски јазик (COCA), Полскиот национален корпус, Чешкиот национален корпус, Американскиот национален корпус, Рускиот национален корпус, и сл. Голем е бројот и на билингвални и мултилингвални корпуси. За поддршка на преведувачките активности се формираат паралелни корпуси (Tengku Mahadi, Vaezian, & Akbari, 2010; Zeroual & Lakhouaja, 2018), а за потребите на истражувањата од област на усвојувањето на втор/странски јазик корпуси на меѓујазик (Granger, Hung, & Petch-Tyson, 2002; Granger & Paquot, 2012; Johansson, 2007; Granger, Gilquin, & Meunier, 2015). Меѓу најпознатите корпусни центри на меѓујазик се Центарот за англиска корпусна лингвистика (The Center for English Corpus Linguistics – CECL) во Лувен, Белгија, и Центарот за корпусно истражување на меѓујазик во Кембриџ (The Cambridge Learner Corpus – CLC). Прв обид за креирање корпус на меѓујазик во нашата земја беше направен во 2013 година со формирање на Македонскиот корпус на англиски меѓујазик (Митковска, Кусевска, & Бужаровска, 2013).

2. Опис на Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР)

МАКОР се состои од три поткорпуси: 1. поткорпус на македонски изучувачи на англискиот јазик; 2. поткорпус на македонски изучувачи на германскиот јазик; и 3. поткорпус на изворни говорители на македонскиот јазик. Испитаниците во сите поткорпуси во најголем дел се студенти на УГД. Англискиот и германскиот поткорпус беа собрани од студентите на Катедрата за англиски јазик и книжевност и Катедрата за германски јазик и книжевност. Македонскиот корпус беше собран од студенти од другите факултети. Трите поткорпуси се компатибилни бидејќи материјалот во сите нив беше собран врз основа на слични задачи и во слични услови. Додека зборувачите во првите два поткорпуса се изучувачи на англискиот и на германскиот јазик како странски јазици, зборувачите во македонскиот поткорпус се изворни говорители на македонскиот јазик. Целта на овој поткорпус е да овозможи увид во влијанието на мајчиниот јазик врз грешките и усвојувањето на странскиот јазик.

Истражувањето на англискиот и на германскиот јазик може да се врши според нивоата на Заедничката европска референтна рамка (ЗЕРР): А1, А2, Б1, Б2, Ц1 и Ц2. Нивото на познавање на англискиот и на германскиот јазик на испитаниците беше претходно определено со соодветни тестови. Сите испитаници го пополнија и го потпишаа формуларот за согласност за внесување на нивниот говорен и/или пишуван текст и негово внесување во МАКОР. Тимот на МАКОР им гарантираше тајност на личните податоци.

Истражувањата можат да се дефинираат според следните параметри:

1. Податоци за корпусот – тие се основни при определување на истражувачкиот поткорпус бидејќи преку нив се бираат јазикот и нивото кое сакаме да го истражуваме. При дефинирањето на истражувачкиот корпус, задолжително е само дефинирањето на јазикот. Во зависност од целите на истражувањето, сите други параметри може, но не мора да се избираат. Доколку не се направи избор, автоматски се активира копчето „Нема рестрикција“.

2. Податоци за испитаниците – кои опфаќаат возраст, пол, националност, мајчин јазик, други странски јазици, билингвалност, ниво на образование, години на изучување на јазикот, и години поминати во странство со соодветно јазично подрачје. Најважни податоци за истражувањата од областа на усвојувањето втор/странски јазик се возраста и мајчиниот јазик. Во корпусот ќе бидат вклучени испитаници на различни возрасти, а покрај Македонци се очекува да има и изучувачи од другите националности кои живеат во РСМ: Власи, Срби, Турци, Албанци, и сл.

3. Податоци за текстот – вклучуваат тип на текст, година на пишување, држава на пишување, и должина на текстот. Најважна карактеристика во оваа група е типот на текстот. Бидејќи овој корпус произлезе од проектот за развивање на прагматичките истражувања, каде говорниот јазик е предмет на истражување, првите материјали внесени во него се конверзации и игри по улоги. Но, во понатамошната работа планираме проширување на говорните материјали и внесување на писмени материјали во вид на писма, куси состави есеи, и сл.

Во рамките на секоја од овие карактеристики постојат можности за избор на одредени параметри и креирање истражувачки поткорпус кој потоа може да се симне во TXT, HTML или PDF формат. Тие може да се користат за различни видови на пребарувања, за споредување различни нивоа или за споредување со македонскиот јазик. Деталните инструкции за користење на МАКОР дадени се во делот „Упатство за користење на МАКОР“.

МАКОР има за цел да собере најмалку 500.000 зборови на функционален јазик од македонските изучувачи на англискиот и германскиот јазик и ќе биде отворен

и на располагање за сите истражувачи, професори, наставници кои предаваат странски јазик, студенти (од прв, втор и трет циклус), дизајнери на наставните планови и на студиските програми, како и за сите други вклучени во образованието. Истражувачите ќе можат да го користат корпусот за нивните теоретски студии, наставниците по странски јазик за одредување на потребите на нивните ученици, студентите од универзитетите за изведување различни проектни задачи поврзани со нивното студирање и интереси (семинарски, проектни задачи, дипломски, магистерски, докторски и сл.). Корпусот ќе биде многу важен и за едукација на наставниот кадар што ќе се образува во овој профил, но и доедукација на веќе завршените наставници и професори по англиски и по германски јазик. МАКОР можете да го посетите на <https://ff-korpus.zabava.mk/>.

3 Користење на МАКОР за научно-истражувачки цели

Во продолжение наведуваме некои видови истражувања кои може да се прават врз основа на овој корпус:

Истражување на прагматичката компетенција на македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик. Бидејќи идејата за МАКОР произлезе од истражувања на прагматичката компетенција на македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик, во него се вклучени игри по улоги за говорните чинови замолување, извинување, приговарање, одбивање и несогласување, како и дискусии. Тоа овозможува следење на формулирањето на овие говорни чинови на различни нивоа (Kusevska, 2019b; Кусевска, Ивановска, & Даскаловска, 2017; Daskalovska, Ivanovska, Kusevska, and Uanska, 2016; Ivanovska, Kusevska, and Daskalovska, 2016; Ивановска, Кусевска, & Даскаловска, 2016). Овие дијалози нудат можности за истражување и на многу други јазични елементи поврзани со прагматичките компетенции на изучувачите, како обраќање, започнување и завршување на разговорот, изразување мислење, користење на колоквијални изрази, користење на изрази – формули, користење на средства за ублажување и засилување на исказите, и сл. Дискусиите исто така нудат можности за истражување на усното изразување и можат да дадат увид и во граматичката и во прагматичката компетенција на изучувачите (Kusevska, 2020; Kusevska, 2019a).

Пребарување по збор. Според неговата досегашна структура, МАКОР може да се користи за составување на листи на фреквенција на употребата на одредени зборови. Во тој поглед, може да се испитуваат глаголите за изразување сакање, глаголите за изразување перцепција, модалните глаголи, епистемичките прилози, употреба на одредени придавки, и сл. На пример, во нашето истражување за употребата на прагматичките маркери од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик (Kusevska, 2019a) ја следевме употребата на *and, but, I think, like, yes, yeah, so, just, okay, well, say, kind of, sort of, actually, I mean, only, you know, anyway, you see, и listen*. Истражувањето покажа дека според фреквенцијата на употреба, овие маркери може да се класифицираат како 1. прагматички маркери со висока фреквенција (*and, but, I think, like, yes, yeah*); 2. прагматички маркери со средна фреквенција (*so, just, okay, well*); 3. прагматички маркери со ниска фреквенција (*say, kind of, actually, sort of, I mean, only, you know*); и 4. прагматички маркери со многу ниска фреквенција (*anyway, you see, listen*). Според материјалот кој тогаш го имавме собрано, ја составивме следната табела на фреквенција на употреба на прагматичките маркери од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик на Б2, Ц1 и Ц2 ниво:

ПМ	Број на појавувања	ПМ	Број на појавувања	ПМ	Број на појавувања
and	832	just	160	I mean	42
but	540	okay	117	only	42
I think	357	well	115	you know	34
like	294	say	58	anyway	2
yes	286	kind of	48	you see	2
yeah	216	actually	46	listen	1
so	170	sort of	42		

Споредбата со истражувања на родените говорители покажа дека некои маркери истражувачите ги користат со иста фреквенција како и родените говорители (*and, but*), некои ги користат поретко од родените говорители (*I mean, actually, sort of, you know, anyway, so and well*), но има и такви кои ги користат почесто од родените говорители (*I think, like*). Особено нè изненади многу честата употреба на маркерот *like*, што нè поттикна дополнително да го истражime (Kusevska, 2019a; Kusevska, 2020). Добиените резултати даваат увид во прагматичката компетенција на македонските изучувачи на англискиот јазик и во неопходноста за холистички приод кон учењето странски јазици.

Конкордни истражувања (concordances). Овие истражувања се спроведуваат според клучен збор и се следат неговите појавувања со други зборови пред него или по него. Анализата на различните комбинации во кои се појавува клучниот збор им овозможуваат на истражувачите да ги анализираат употребите на еден збор според неговата фреквенција во говорниот и во пишаниот јазик на изучувачите, во какви колокации и фрази и идиоми ги користат, и сл.

Истражувања по нивоа. Бидејќи собраните јазични материјали се поделени по нивоа (A1, A2, B1, B2, Ц1, Ц2), секоја јазична карактеристика што ќе се истражува, може да се истражува на различни нивоа. Ваквите истражувања укажуваат на фазите во усвојувањето на одредени јазични елементи што овозможува подобро разбирање на целиот процес на учењето странски/втор јазик. Досега се направени неколку вакви истражувања врз основа на материјалите вклучени во корпусот (Даскаловска, Ивановска, & Кусевска, 2017)

Контрастивни истражувања на меѓујазикот. Бидејќи меѓујазикот на изучувачите е во врска и со мајчиниот јазик (J1) и со јазикот што се изучува (J2), корпусните истражувања на меѓујазикот може да се комбинираат со три вида контрастивни истражувања: 1. споредба со J1; 2. споредба со J2; и 3. споредба со меѓујазикот на изучувачи со различен мајчин јазик. При споредба на меѓујазикот на изучувачите и на изворните говорители на J2, може да се користат резултатите од досегашните истражувања на англискиот и на германскиот јазик и корпусите направени за овие јазици, а вакви корпуси има многу: за англискиот јазик Британскиот национален корпус (BNC), Американскиот национален корпус (ANC), Корпусот на современиот американски јазик (COCA) и многу други. Во современиот германски јазик (од германско говорно подрачје), исто така, може да се користи корпусот за контрастивни јазични анализи. Како пишан корпус во германскиот јазик се среќаваат: „Das Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart“, потоа „DWDS-Kernkorpus, Korpus der Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften“, „Projekt Deutscher Wortschatz Hamburg Dependency Treebank“, корпусот на Институтот за германски јазик во Манхајм, „IDS-Korpora“, COSMAS II, KorAP, LIMAS-Korpus“, das Deutsche Referenzkorpus (DeReKo), австрискиот корпус „Korpus Südtirol“ и др.

За контрастивни проучувања со македонскиот јазик може да се користат материјалите собрани во македонскиот поткорпус на МАКОР. Имајќи го предвид влијанието на мајчиниот јазик при учењето странски јазик, овој поткорпус беше направен токму со цел да се поддржат овој тип на контрастивни проучувања. Споредбата со мајчиниот јазик и споредбата со јазикот на изворните говорители на Ј2 овозможуваат квалитетно спроведување на анализата на грешки и определување на јазичниот трансфер. Освен овие два вида контрастивни проучувања, може да се прави и споредба со меѓујазикот на изучувачи на англискиот и на германскиот јазик од други јазични подрачја. Ваквите проучувања укажуваат на карактеристиките кои се заеднички за сите изучувачи без разлика на нивниот мајчин јазик, а кои може да бидат поврзани со други карактеристики како возраста, нивото на познавање на Ј2, и сл.

4. Користење на МАКОР за педагошки цели

Во поглед на користењето на МАКОР за педагошки цели, можеме да зборуваме за два вида придобивки: 1. користење на резултатите на корпусните истражувања направени врз основа на јазичната база на МАКОР за составување наставни програми и наставни материјали; и 2. користење на јазичните корпуси во наставата за студентите по англиски и германски јазик.

За составување наставни програми и материјали

За да се постигне усовршување на наставата, научните истражувања мора да се поврзат со практиката. Во тој поглед, корпусните истражувања даваат најдобар увид за компетенциите на изучувачите на странскиот јазик. Истражувањата од другите земји можат да ни послужат како инспирација и како водилки. Но, истражувањата направени врз корпус составен од материјали на нашите изучувачи на англискиот и на германскиот јазик ќе ни покажат какви се нивните компетенции и кои се нивните потреби. На пример, резултатите на нашето истражување на говорниот чин приговарање (Kusevska, 2019b; Кусевска, Ивановска, & Даскаловска, 2018) покажаа дека македонските изучувачи на англискиот јазик и изворните говорители на англискиот јазик користат исти стратегии и рамки за формулирање на приговорите. Сепак, македонските изучувачи не знаат како да ги ублажат своите приговори и да ги направат подипломатски, па често звучат несоодветно заради следните причини:

- различна културна перцепција на некои ситуации;
- исказите на македонските изучувачи се подолги, распливнати, исполнети со повторувања, со повеќе расправање, со што се загрозува лицето на соговорникот;
- несоодветна модификација на приговорите заради ретко вградување на прашањата (*I just wanted to ask if; I was wondering if; I would like to ask*); ретко користење на минатото време, на хипотетички конструкции и на слабите модални глаголи (*I thought; I wanted to talk to you; I think there may have been a mistake on my grade; I think there might be a mistake*); некористење на негативни конструкции од типот *I'm not sure why I got this grade*; користење повеќе облигации со модалните глаголи *should, have to, must* и *can't*; некористење на модални прилози *perhaps, maybe, possibly*; избегнување на средствата за намалување на силата на исказот (*a little bit, a bit, a little, a second, not very much, just, simply, only*), на средства за оградување (*kind of, sort of, somehow, in a way*), на глаголите за изразување знаење и несигурност: *I don't think, Do you think, I (don't) feel, I guess, I suppose, It seems, I don't know, I mean, try*, на маркерите за намалување на растојанието и изразување солидарност: *I know/ understand; do you know/ understand; okay?; guys*; несоодветно користење на средствата за обраќање; и сл.

Во наставата за студентите по англиски и германски јазик

МАКОР може да се користи и за составување активности за студентите по англиски и германски јазик, особено за часовите по современ јазик, контрастивна анализа и усвојување странски/втор јазик. Целта на ваквите активности е оспособување на студентите самостојно да работат со конкретен јазичен материјал, да им се обезбедат можности практично да го испитаат она за што добиле теориски информации и да се развие интересот кај нив за јазичните истражувања. Активностите коишто ние ги користевме за овие цели беа од неколку вида:

1. Анализа на конкретни јазични конструкции и начинот на кој изучувачите ги користат;
2. Определување на фреквенцијата на одредени јазични средства;
3. Споредба на резултатите добиени од МАКОР со македонскиот јазик (J1);
4. Споредба на резултатите добиени од МАКОР со јазичното однесување на родените говорители (J2);
5. Собирање податоци за поткрепа на одредени ставови изнесени во дискусии или при пишување есеи.

На крај, би сакале да истакнеме дека МАКОР е извонреден извор за пишување семинарски и дипломски трудови. Корпусот дава конкретен материјал од каде што можат да се црпат примери за поткрепа на определени прашања и хипотези и нуди можност за спроведување на истражувања со тежина соодветна за студентите.

5 Заклучок

Создавањето електронски корпуси е сложена и макотрпна работа и бара повеќе време и ангажман на експерти од различни области. Она што е направено досега за МАКОР е само почеток, но треба уште многу да се работи за да се овозможи поефикасно и пошироко користење. Пред сè треба да се направат следните работи: уредување на корпусот за да може да се користи за различни задачи, дополнување со повеќе писмен и говорен јазик, внесување алатки за автоматско селектирање на податоци и статистика, составување автоматска статистичка анализа, аотирање на корпусот за POS (parts of speech) и за грешки. Се надеваме дека сè повеќе истражувачи и наставници по англиски и по германски јазик ќе се вклучуваат во доградувањето и користењето на МАКОР за различни цели.

Користена литература

- Daskalovska, N., Ivanovska, B., Kusevska, M., & Ulanska, T. (2016). The use of request strategies by EFL learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 232, 55–61.
- Granger, S., & Paquot, M. (2012). *Electronic lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- Granger, S., Gilquin, G., & Meunier, F. (2015). *The Cambridge Handbook of Learner Corpus Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Granger, S., Hung, J., & Petch-Tyson, S. (2002). *Computer learner corpora, second language acquisition and foreign language teaching*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co.
- Ivanovska, B., Kusevska, M., & Daskalovska, N. (2016). The speech act of request and its expression in German interlanguage of Macedonian learners. *International Journal of Knowledge* 12 (1), 371–377.

- Johansson, S. (2007). *Seeing through multilingual corpora: On the case of corpora in contrastive studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Kusevska, M. (2019). A corpus-based analysis of the pragmatic marker like in non-native conversation. *Journal of Languages for Specific Purposes* 7 (1), 15–24.
- Kusevska, M. (2019). Pragmatic markers in the spoken interlanguage of Macedonian learners of English. *International Journal Knowledge* 31 (6), 1671–1676.
- Kusevska, M. (2019). What makes and breaks foreign language learner communication: An interlanguage study of complaints. *European Journal of English Language Teaching* 4 (4), 70–92.
- Tengku Mahadi, T., Vaezian, H., & Akbari, M. (2010). *Corpora in translation: A practical guide (Linguistic insights)*. Berlin: Peter Lang AG.
- Zeroual, I., & Lakhouaja, A. (2018). MulTed: A multilingual aligned and tagged parallel corpus. *Applied Computing and Informatics*.
- Даскаловска, Н., Ивановска, Б., & Кусевска, М. (2017). Реализација на говорниот чин замолување кај изучувачите на англискиот јазик на различно ниво на јазична компетенција. *Knowledge in Practice* 20 (6), 2747–2753.
- Ивановска, Б., Кусевска, М., & Даскаловска, Н. (2016). Говорниот чин барања и модификација на барањата. *Интернационал Јоурнал Кноџледџ* 14 (1), 397–400.
- Кусевска, М., Ивановска, Б., & Даскаловска, Н. (2017). Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик. *Зборник на Филолошкиот факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип*.
- Кусевска, М., Ивановска, Б., & Даскаловска, Н. (2018). Улогата на емпириските истражувања за развивање прагматичка компетенција кај изучувачите на странски јазици. *ФИЛКО – Зборник на трудови од Трета меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование*, 321–328.
- Митковска, Л., Кусевска, М., & Бужаровска, Е. (2013). *Корпусни истражувања на англискиот меѓујазик на македонските изучувачи*. Скопје: Прв приватен универзитет – ФОН.